

lijk gij, blijde menschen,
bij Jesus' geboorte
Hem welkom ook wenschen !...
Zijn' stemme is aan 't sterven,
hij valt onverwachts
en zieltoegt, al neuriënd,
in de armen des nachts...

JOS. VANDEN BERGHE.

Opens den Karthuizer Herman de Petra te Brugge.

HERMAN Stekin van Suitdorpe, wiens Vlaamsche sermoenen of preken over het Onze Vader bekend gemaakt en besproken worden door de Z. E. Heeren J. Jacobs, *Herman Stekin van Suitdorpen* (in : Verslagen der Kon. Vl. Akademie, 1927, blz. 51-72), en J. De Cuyper (in Biekorf, 1927, blz. 340) is volstrekt geen geboren Duitscher, zooals die schrijvers beweren. Hij is bovendien geen onbekende, want zijne werken zijn of gedrukt of besproken door onze vaderlandse levens- en boekbeschrijvers.

Paquot, zegt reeds dat Herm. van den Steen een Vlaming was. Zuiddorpe is niet zoo ver te zoeken. Het is een nette plaats aan de Belgische grens nabij Axel, in dat gedeelte van Vlaanderen dat zich verheugt onder de hoede te staan van koningin Wilhelmina. Het was in de middeleeuwen een dorp met aanzienlijke kerk en met kasteel. Van uit Zuiddorpe vertrok de heer dier plaats, Joos van Ghistele, 1481, om zijn reis naar het Oosten te aanvaarden. Deze heer van Zuiddorpe is niet alleen bekend door de uitgave zijner reisbeschrijving, in het Vlaamsch gedrukt 1536, maar ook omdat men hem de eer geeft van de boekweit in ons land te hebben ingevoerd.

Reeds Krüger, *Gesch. bisdom Breda* (1878, IV, 659) rekent den Karthuizer Herman Steenken, v. Steen, de Petra, onder de beroemde mannen van Zuiddorpe met verwijzing naar Sweertius, Molanus, Sanderus, Raissius enz.

Ziehier wat ik over Herman van Steen plaatste in : *Nieuw nederl. biogr. Woordenboek*, 5^e deel (Leiden, 1921) kol. 805-806.

« Steen, Herman van-, Steenken, de Petra geb. te Zuiddorpe (verkeerd Santdorpe, Scutdorp) in het midden der 14^e eeuw wordt door alle bibliografen met ophef geroemd en geprezen om zijne geleerdheid en bijzondere kennis der schiftuur. Hij behoorde tot de orde der Karthuizers en waarschijnlijk tot het klooster Val-de-grâce te Brugge. Gedurende 29 jaar bestuurde hij aldaar het nonnenklooster zijner orde, St. Anna, tot zijn dood, 13 of 23 April 1428. Op dezen laatsten dag worden zijne deugden en heiligheid geroemd door Arn. Raisse, die hem den titel van « Venerabilis » geeft. Hij schreef verschillende werken door Paquot en *Biographie Nationale Belge* (IX, 267) opgesomd, waaronder een « *Tractatus de Immaculata Conceptione B. M. V.* ». Een werk van hem « *Sermones 50 super orationem dominicam* » verscheen in druk te Audenaarden bij Arnold Caesaris (niet Joan, zooals bij Paquot) 1480, en te Leuven bij Joh. de Westfalia 1484. De Koninklijke Bibliotheek te Brussel bezit deze sermoenen in handschrift n° 1998, waarbij een korte levensbeschrijving, die men ook vindt aldaar n° 3866. Zie : V. d. Gheyn, *Catal. des Manuser. de la Bibl. Royale III*, 237 ; VI, 168.

De Bernardijn Car. de Visch, *Bibliotheca Scriptorum Ord. Cist.* (2^a ed. 1656) 146, rekent ten onrechte H. van Steen onder de Cistercienses.

Zie : Arn. de Raisse, *Ad natales S. S. Belg. auctarium* (Duac. 1626), 67 ; Paquot, *Mémoires*, XII, 176-177, en talrijk aldaar aangehaalde schrijvers ; Campbell, *Annales de la typographie néerlandaise*

au XVe siècle (La Haye 1874) ; Holtrop, *Catalogus libr. saec. XV impr. quotquot in Bibl. reg. Hag. Com. asservantur*, n° 97, n° 515.

De werken der Karthuizers : D. Le Couteulx, *Annales Carth.* en D. Le Vasseur, *Ephemerides O. Carth.* welke ik niet kon raadplegen, vermelden zeker den schrijver nader.

— In de Koninklijke Bibliotheek te Brussel (*Catal. V. d. Gheyn*, III, n° 2386) is eveneens een vlaamsch handschrift : « *Vlaamsche sermone over het heilige Pater noster* », afkomstig van het Roodeclooster.

De vraag is nu : zijn beide, verschillende vertalingen uit het latijn opgemaakt, of is het Vlaamsch oorspronkelijk werk van den Karthuizer Hermanus van Zuiddorpe ?

A.-J. FRUYTIER, Bernardijn.

OVER DE VEREERING VAN SINT BERNARD abt en kerkleeraar. Waar in het bisdom Brugge werd of wordt Sint Bernard bijzonder vereerd en aanroepen, hetzij als patroon tegen ziekten en andere nooden, hetzij als patroon of beschermer van parochiën, kapellen, kloosters, gestichten, scholen of vereenigingen ? Ik ben bezig daarover zooveel mogelijk bijeen te krijgen ; elke mededeeling zal dankbaar worden aanvaard.

Sint Bernardsabdij, Bornhem, 8-XII-1927.

A. J. FRUYTIER, Bernardijn.

Gen pachtkontraft in zestiendeewschse frontstreek

VANAF 1584, toen Farnese uit de Nederlanden teruggeroepen werd, lag de Vlaamsche kuststreek voor den vijand open, en werd dan ook onophoudelijk door de krijgsbenden van prins Maurits en koningin Elisabeth afgeloopen (1).

1) Het beleg en de inneming van Oostende (1601-1604) — dit

Uit die jaren dagteekent een pachtkontraft dat op eigenaardige en treffende wijze den benarden toestand van den landbouw en de veeteelt in de kuststreek belicht (1).

Het kontraft betreft eene partij van 199 en half gemete « vette gars » vet grasland, gelegen te Rams cappel op de noord-oostzijde van de hofstede *de Hemme* (2). Dit land, samen met de hofstede, was het eigendom van de Duinenabdij. In 1564 werd het door den abt van Duinen verpacht voor eenen termijn van negen jaar aan Franchois Ryckewaert tegen 7 ponden parisis 't gemet en een jaarlijkschen last van zes ponden was (3). In 1576 werd het voor een nieuwen termijn van negen jaar verpacht aan de erfgenamen van gemelden Ryckewaert, tegen 8 ponden parisis 't gemet (4).

In 1594 geeft de prelaat van Duinen, Laurens Vanden Berghe, het zelfde stuk grasland in pacht aan Pieter Braem voor eenen termijn van drie jaar, tegen 2 ponden 10 stuivers parisis 't gemet « te betalen elcken Bamesse ofte uuterlick Sint Martinsmesse ». Het land wordt aldus verpacht tegen nage noeg *het vierde* van de pachtwaarde in vredestdij.

rooversnest (*spelunca latronum*) zooals de bisschop van Brugge het noemde — stelde een einde aan die strooptochten door het Statengarnizoen jarenlang tot diep in Vlaanderen ondernomen.

— Zie : E. VLIETINCK. *Documents inédits concernant l'occupation de la ville d'Ostende* (1584-1604). Bull. Comm. Royale d'Hist. 5e série, t. XI (1901). Extrait, passim. P. HAYNDRYCX. *Jaerboeken van Veurne en Veurnambacht* (ed. E. Ronse) ad annos.

1) SBD. (= Archief van de Duinenabdij berustende in de archievenkamer van het Brugsche Seminarie), W. *Pachtbrieven*, n. 92.

2) Die hofstede, door het volk der streek geheeten *de Remme* (zie *Biekerf*, 1907, xviii, bl. 104) ligt op het grondgebied van Rams cappel, dichtbij het gehucht Schoorbakke en op een uur afstand van het dorp Pervyse.

3) SBD. *Boursenie* 1565. Reg. A, f. 2.

4) SBD. *Hantbouck Westquartier*, 1579, f. 5. De laatste afgeschreven betaling loopt over 1579.